

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1201276/3

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לודאילוז

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יאיר שיבר)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אסתר פז קניאר)

הנדון: בקשה להורות לבית דין אזורי לדון בסתירת דינו של בית הדין הגדול ולעכב את ביצועו

פסק דין

רקע, הבקשה לסתירת הדין ולעיכוב ביצועו ודברי בית הדין האזורי בנוגע לה לפנינו בקשה נוספת של המבקש שלגביו קבע בית דינו בפסק דין חלוט כי זייף את הסכם הגירושין שבינו לבין המשיבה ושהורינו לגביו בהתאם להסכם האחר – ההסכם שהציגה המשיבה ושלגביו קבענו בפסק דין מנומק כי הוא ההסכם האמיתי והכשר – כי חלקו בנכס המשותף יעבור לידי המשיבה וכי המבקש יורחק ממנו.

לאחר שנדחתה בקשה קודמת שלו לעיכוב ביצוע פסק דינו, בקשה שנתלחה בתואנות סמכות שלא היה להן מקום כפי שביאר אחד החתומים מטה בארוכה בהחלטה קודמת ושבצירוף להן טען גם על זכותו להגיש בקשות לסתירת הדין וכו', הגיש המבקש אכן בקשה לסתירת הדין – בקשה שהוגשה לבית הדין האזורי כשעימה ביקש המבקש גם כי בית הדין האזורי יעכב את ביצוע פסק דינו של בית הדין הגדול, זאת לאחר שבית הדין הגדול עצמו דחה כאמור את בקשתו, ואף לולי זאת – רעיון עוועים כזה כי ערכאה נמוכה תעכב את ביצוע פסק דינה של הערכאה שלמעלה ממנה טרם נשמע, כמדומה, במחוזותינו, אף ששמענו גם ראינו לא מעט בקשות תמוהות ואף מחוצפות.

יאה בקשה זו למי שהגישה, מי שזייף הסכם כדי לקבל דבר במרמה – לא ייבצר ממנו להגיש בקשות מופרכות ומחוצפות.

כאן המקום להעיר גם – אף שהחלטה זו אינה עוסקת בבקשה לסתירת הדין לגופה אלא, כאמור להלן, בבקשה להורות לבית הדין האזורי לדון בה – כי לכאורה ניסה המבקש גם להוליד שולל את בית הדין האזורי בתיאור המרמז כביכול כי עיקרו של פסק דינו הושתת על תוצאותיהן של בדיקות הפוליגרף, בעוד האמת היא כפי שנאמר בפסק הדין גופו כי המסד והמשען לפסק דינו היה ניתוח כלל העובדות, הטענות ונוסחי ההסכמים שבתיק, שמהם עלו כפורחות קביעותינו החמורות בנוגע לזיוף ההסכם בידי המבקש או בידי מי מטעמו, כל זאת ללא הסתמכות על בדיקת הפוליגרף. רק לאחר מכן הובאה בדיקת הפוליגרף שאישרה את ממצאינו ומסקנותינו למעלה מן הצורך, בבחינת 'יהודה ועוד לקרא'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לא זו בלבד, לפחות חלק מנימוקי הבקשה ומהותה הם ערעוריים באופיים. כך למשל בסעיף 10 לבקשה מתווכח המבקש ומתפלמס עם פסק דינו על שלא נתן משקל ראוי לדעתו לדברי אב בית הדין קמא בנקודה מסוימת. הערכאה הנמוכה מתבקשת אפוא לסתור את דינה של הערכאה שלמעלה ממנה ולעכב את ביצועו בין השאר משום שלדעת המבקש לא נתנה הערכאה הגבוהה משקל מספיק לדברי הערכאה הנמוכה עצמה.

עיקרה של הבקשה הוא סקירה תמציתית, מנקודת מבטו של המבקש, של הרקע ושל פסק הדין, ומסעיף 17 לבקשתו ואילך הוא מפנה לבית הדין קמא את טענתו – בקשתו לסתירת דינו של בית דינו. כך הוא מבאר התם כי נוכח האמור בפסק דינו בנוגע לבדיקות המז"פ עולה כי עד עתה, ועד בכלל, לא נמצאו ממצאים מדעיים המאפשרים את הכרעת הדין במקרה כשלפנינו. המבקש אף קובע כי בכל הכבוד לבית דין קמא ולבית דינו בדיקה מדעית מהימנה עדיפה על בדיקותינו. נשוב ונעיר על הרמז המטעה כי ממצאי בדיקות כלשהן – שאינם מספיקים – הם שאפשרו את הכרעתנו. כאמור לעיל, לא היא. המסד לפסק הדין היו עובדות שלא נזקקו לבדיקות כלשהן, והללו נעשו רק 'לרווחא דמילתא' כ'יהודה ועוד לקרא'.

מכל מקום, לדברי המבקש, בהתאם לגישתו ולטענתו האמורה פנה הוא לבדיקה פורנוזית במכון שלטענתו מצליח גם במקומות שבהם נכשלות בדיקות המז"פ. לדבריו, שאליהם מצורפים ממצאי המכון המדובר, העלתה בדיקתו של מכון זה מסקנה שונה מזו שעלתה בפסק דינו.

שוב נעיר על האמירה התמוהה שייתכן שאינה אלא ניסיון הטעיה כפול ומכופל, של המכון המדובר ושל בית הדין: לא ברור אלו מסמכים הגיש הלה למכון זה, הרי ההסכמים שהוצגו לבית הדין, ובתוכם ההסכמים שהציג המבקש, שלטענתו הם ההסכמים המקוריים, נותרו תחת ידינו והועברו להנהלת בתי הדין כדי שתפנה לגורמים המוסמכים לשקול נקיטת אמצעים פליליים בגין זיוף מסמך והגשת מסמך מזויף כראיה לערכאה שיפוטית, לבית הדין! אולי הגיש הלה למכון זה עותק מזויף נוסף של ההסכם שהגיש הוא וכן עותק – או מה שנחזה כעותק – של ההסכם שהגישה המשיבה. משלא קיבל המכון את המסמכים שהוצגו לבית הדין שעליהם נטען שהם מקוריים, לא ברור מה הם המסמכים שבדק, ערכן ותועלתן של בדיקתו ושל חוות דעתו מוטלים לכאורה בספק רב, בלשון המעטה, בנוסף לחולשתה של חוות דעת מוזמנת שניתנה לבקשת מי שבית הדין קבע שהוא זייפן ושנתפס גם בשקרים נוספים כמתואר בפסק דינו – וכאמור עולה מאליה גם הסברה כי שמא הפניית הבקשה לסתיקת הדין דווקא לבית הדין קמא שמטבע הדברים מצוי פחות בפרטים אלה שבפסק דינו לא נועדה אלא כדי לנסות ולהטעותו.

בית הדין קמא נהג כראוי וכמקובל והבהיר בהחלטתו מי"א בסיוון תש"ף (3.6.20) כי מאחר שהבקשה נסובה סביב פסיקתו של בית דינו הרי שאת הבקשה לסתירת הדין יש להגיש לבית דינו.

המבקש לא אמר נואש ושב והגיש לבית הדין קמא בקשה כי יעיין שנית בהחלטתו – לאמור בקשה לסתירת דינו שבהחלטתו שלא לסתור את דינו שבפסק דינו (ובעוד בקשתו הראשונה מתיימרת להציג ראיות חדשות, בקשה זו אינה אלא התפלמסות משפטית עם בית דין קמא, מה שלכולי עלמא אין מקומו בבקשה לסתירת הדין אלא בערעור או בבקשת רשות ערעור) – שכן לטעמו את האמור בתקנה קמו לתקנות הדין כי בקשה לעיכוב ביצוע יש להגיש "לבית הדין הפוסק" יש לפרש כאילו נאמר "לבית הדין האזורי", שהרי התקנה מדברת בעיכוב ביצוע עקב ערעור ואין ערעור אלא על החלטות בית הדין האזורי, ועוד שהרי נאמר בתקנה כי אם דחה בית הדין בקשה זו רשאי המבקש להגיש בקשת עיכוב ביצוע לבית הדין הגדול, הרי ראייה שבית הדין הפוסק אינו בית הדין הגדול.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לא נחקרה דעתו עד שכתב כי משקבע בית הדין קמא כי את הבקשה יש להפנות לבית דינו של ממונו זכות ערעור, שהרי על החלטת בית דינו לא יוכל לערער. אמנם הדברים אכן כך, על החלטות בית דינו אין יכולת לערער, שהרי אין אפשרות לערער על החלטה שניתנה בערכאת הערעור, ואין ערעור על ערעור.

משכילה לדבר בזכות הגשת בקשת עיכוב הביצוע שמכוח תקנה זו עבר המבקש לטעון בדבר זכות נוספת כביכול שיש לו, הזכות לבקש את סתירת הדין על פי תקנה קל ולבקש את עיכוב הביצוע בגדרה של בקשה זו. כאן הפליא המבקש לעשות בפולולו וביאר כי משכילה בית הדין הגדול את מלאכתו בפסיקתו שבערעור צריכה להיות בקשה לסתירת הדין – וממילא לטעמו גם הבקשה לעיכוב ביצועו – מוגשת לבית דין קמא, שכן מדובר לטעמו ב'עניין חדש' שאין מקומו בערכאת ערעור ושאותו הוא מדמה ל'משפט חוזר' בערכאות האזרחיות המתנהל בערכאה קמייתא.

גם בעניין זה הוא חוזר על אמירתו כי דחיית עמדתו כמוה כפגיעה בזכות הערעור, זכות הערעור על דחיית הבקשה לסתירת הדין.

בית הדין קמא שב ונוזק לבקשת המבקש. לטעמנו לא היה חייב לעשות כן שכן בקשה זו עצמה כאמור לא עמדה בתנאי הסף של בקשה לעיון חוזר ולסתירת הדין ותוכנה הוא ערעורי במהותו, אך כך מכל מקום בחר בית הדין קמא לעשות, ואולי לפנים משורת הדין, וכך כתב בהחלטתו מיום י"ז בסיוון התש"ף (9.6.2020), לאחר הצעת טענות המבקש (ההדגשות במקור):

[...] פסק הדין של בית הדין הרבני האזורי הינו כדלקמן [...] על פסיקה זו אין ערעור ואין בקשה לעיכוב ביצוע.

הבקשה מתייחסת לפסק בית הדין הרבני הגדול [...] הווה אומר על בית הדין הרבני האזורי הפוסק אין ערעור. הערעור ובקשת עיכוב הביצוע הינו על בית הדין הרבני הגדול הפוסק [...]

על כן בית הדין שב על החלטתו כי יש להגיש בקשתו לבית הדין הרבני הגדול וככלל שאין החלטה זו מקובלת עליו רשאי הוא להגיש ערעור עליה בבית הדין הרבני הגדול.

בעזות מצח או שמא בהיתממות בלתי מצויה שם עצמו המבקש כלא מביין את הנאמר והמשיך להתעקש בהגישו לבית דין קמא למוחרת היום בקשה נוספת שבה ביקש כי ייקבע מועד לדיון בבקשתו לסתירת הדין, אף שבקשתו לעיכוב הביצוע נדחתה, משל לא אמר בית דין קמא דבר בעניין הן בהחלטתו הראשונה והן בהנמקתו שבשנייה הרלוונטית לבקשה לסתירת הדין עצמה באותה מידה שהיא רלוונטית לבקשה לעיכוב הביצוע (ושברור לכול גם כי ה"ערעור" האמור בה משמעו גם בקשה לסתירת הדין, שהרי כפי שאמר כבר המבקש גופו – על בית הדין הגדול אין ערעור).

בית דין קמא באורך רוח ראוי להערכה שב ופסק את פסוקו בהחלטה קצרה שבה חזר על דבריו הקודמים בהדגישו שוב כי אמורים הם גם לעניין הבקשה לסתירת הדין עצמה.

ההליך שלפנינו

עתה, משכלו כל הקיצין, פנה המבקש לבית דינו. שמא תאמר כי עתה הפנים סוף כל סוף כי בקשה לסתירת דינו אמורה להיות מובאת לפתחנו? לא היא, המבקש ממשיך להיאחז בעמדתו ומבית דינו אינו מבקש אלא כי נורה אנו לבית דין קמא לדון בבקשתו לגופה. לאמור: מערער הוא למעשה על ההחלטה הקובעת כי בית דין קמא אינו הפורום המתאים והנאות לבחינת בקשה זו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

טרם נפנה לגופם של דברים נעיר, ורמזנו זאת כבר לעיל, כי התעקשות מוזרה זו, שמא היאחזות בקרנות מזבח גדועות, מלמדת לכאורה כי המבקש עצמו חושש כי ראיותיו החדשות לכאורה לא יעמדו במבחנו של בית דיננו ומקווה הוא להטות בהן את ליבו ודעתו של בית דין קמא בהנחה כי הלה יהיה קרוב אצל פסיקתו הקודמת שאותה מבקשות ראיות אלה לכאורה לחזק, בסתירה להגדרתן 'סתירת הדין'. אולי מניח הוא שאם כך יהיה, אף אם יוגש שוב ערעור לבית דיננו שמא בינתיים ירוויח הוא זמן ואולי לבסוף כן יעוכב ביצוע פסק דיננו, שמא מייחל הוא כי בינתיים יתחלף הרכב בית דיננו ואולי הרכב חדש יסבור אחרת משפסקנו אנו, ושמא עצם קיומו של דיון בראיותיו יסייע לו גם בהליך פלילי שאפשר שמתקיים או יתקיים נגדו בגין קביעותינו בדבר זיפיו. מכל מקום בית דין קמא לא נפל בפח ולא נפתה לעשות עצמו לערכאת ערעור חוזרת על דברינו ו'לאחזוקי דיבוריה' של עצמו, וכך יאה.

ולגופן של טענות ערעור מוזר זה:

המבקש – מערער שב על טענותיו שהובאו לעיל, לא נשוב לפורטן אלא נשיב עליהן לגופן:

הטענה כי על בית הדין האזורי לדון בבקשת עיכוב הביצוע כדי לאפשר ערעור אם תידחה הבקשה תחילה הטענה המוזרה כי על בית דין קמא לעכב את ביצוע פסק דיננו מכוח תקנה קמו שכן "בית הדין הפוסק" הוא בהכרח בית הדין האזורי שכן ההקשר הוא ערעור ועל בית הדין הגדול אין ערכאה להגיש אליה ערעור.

פלפולי סרק אינם יכולים לשנות את משמעותן הפשוטה של מילים, ועל זאת רמז בית הדין קמא בהדגישו בלשונו "על פסיקה זו אין ערעור [...]" על בית הדין הרבני האזורי הפוסק אין ערעור. הערעור ובקשת עיכוב הביצוע הינו על בית הדין הרבני הגדול הפוסק [...]" "בית הדין הפוסק" הוא בית הדין שפסק את פסק הדין מושא הבקשה לעיכוב ביצוע. אין למילים אלה כל פרשנות אפשרית אחרת. הפלפול שלפיו אין תקנה זו יכולה להתייחס לבית הדין הגדול אין בו אלא כדי ללמד שאין אפשרות לעכב את ביצוע החלטות בית הדין הגדול מכוחה של תקנה זו כלל, ולא שאפשר לעכבן אבל המעכב יהיה בית דין אחר – רעיון שאין הדעת סובלתו לא רק מצד לשון "הפוסק" אלא גם מצד עצמו בהשימו ערכאה נמוכה כערכאת ערעור על זו שלמעלה ממנה.

הטענה כי מסקנה זו עצמה פוגעת בזכות הערעור כביכול על החלטה שלא לעכב את הביצוע אינה ראויה אפילו להגדרה פלפול סרק ואינה אלא פטפוט של הבל. כל עצמו של העיכוב יונק – כדיוקו של המבקש עליו השתית את טיעונו – מהזכות לערער, בהעדרה של זכות זו – ואכן אין זכות כזו בנוגע לפסיקות בית הדין הגדול – אין כלל את התשתית הראשונית לבקשת העיכוב וממילא פשיטא שאין זכות ערעור על דחייתה. זכות ערעור היא זכות הנוגעת להחלטה שדחתה תביעה או בקשה שיש לה תשתית כלשהי אלא שהוחלט לדחותה. החלטת בית דין קמא בענייננו אינה דחייה של בקשה כזו אלא אמירה פשוטה: "לא הוגשה בקשה לסתור את דיננו ולא הוגש עליו ערעור וממילא הבקשה לעכב את ביצועו אין לה על מה שתסמוך, ואם רוצה המבקש לסתור את דינו של בית דין אחר (בית הדין הגדול) לאו בעלי דברים דידיה אנן".

טיעונו של המבקש למעשה משול לטיעונו של מי שיבקש לערער על פסק דינו של בית דין אזורי אחד בבית דין אזורי אחר או לערער בבית דין אזורי על פסק בית הדין הגדול וידרוש כי בית הדין יזדקק לטיעונו ולא יפנה אותו לבית הדין הגדול (במקרה הראשון) או יאמר (בשני) כי אין לערער על פסק בית הדין הגדול, שכן רצונו לערער על פסקו של בית הדין האזורי בערעור זה עצמו, ואם לא ידון בו בית הדין האזורי הרי שלא יוכל לערער על פסקו. כשם שברור לכל בר דעת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כי אין מקום שבית הדין האזורי יזדקק לערעור זה וכי אין כל מקום לטענה משונה זו, הוא הדין והוא הטעם לעניין בקשת עיכוב ביצוע שכל עצמה סמוכה היא על שולחנו של הערעור.

אשר לבקשה לדיון בבית הדין האזורי בסתירת דינו של בית הדין הגדול ולעיכוב ביצועו בגדרה של בקשה זו ואשר להשוואה לעניינו של 'משפט חוזר':

ראשית נעיר לעניינו של עיכוב הביצוע כי לשון תקנה קל(2) לתקנות הדיון מורה לכאורה כי לא הוקנתה כלל זכות לבקש עיכוב ביצוע בהקשר של בקשה לסתירת הדין, אלא שבית הדין רשאי להורות על עיכוב הביצוע מיוזמתו אם החליט לזמן את הצדדים לדיון בבקשה. משמע: הנחת המוצא היא כי אין צידוק ומקום לעיכוב הביצוע, ולכאורה אף אין צורך בהחלטה המורה על אי עיכוב הביצוע (בהקשר של תקנה קל) ולא כל שכן שאין צורך לנמק את אי העיכוב. העיכוב הוא החרג שעליו יש להחליט ולנמק, ואם ניתן הוא נעשה הדבר משום שבית הדין שעיין בבקשה לסתירת הדין הסיק שיש דברים בגו, דברים בעלי משקל כה נכבד עד שיש בו להצדיק את העיכוב. על ההחלטה, שלכאורה כלל לא צריכה להינתן בפירוש ושלא הוקנתה למבקש זכות עמידה בעניינה, שלא לעכב את הביצוע בנסיבות אלה – בשונה מהחלטה לעניין אי עיכוב ביצוע בנסיבות של ערעור – לא הוקנתה זכות לערער לבית הדין הגדול ולא הוקנה גם זכות להגיש לו בקשה עצמאית לעכב ביצוע של החלטה שבית הדין הדין בבקשה לסתירת הדין לא החליט לעכבה.

ממוצא הדברים אתה למד כי לטענה כי בבקשת עיכוב ביצוע זו חייב בית הדין לדון ולהחליט, וכל שכן לטענה כי בית הדין האזורי הוא שחייב לעשות כן כדי שאפשר יהיה לערער על החלטתו, אין לא שורש ולא ענף.

מקום הדיון בבקשה לסתירת הדין
ולעצם הבקשה לסתירת הדין:

"דבר הלמד מעניינו ודבר הלמד מסופו" – תקנה קל היא חלק מפרק יד לתקנות הדיון העוסק כולו באפשרות לסתירת הדין: תקנה קכח עוסקת בבית דין החושש שטעה בפסק דינו, ברי כי אין כל רלוונטיות לחששו של בית דין אחד כי חברו טעה ולא כל שכן שאין להעלות על הדעת כי תהיה משמעות לחששו של בית דין קמא כי בית הדין הגדול שקיבל ערעור על פסקו – טעה. תקנות קכט–קל מדברות בבעל דין הסבור כי בידו ראיות חדשות שעשויות היו להשפיע על פסק דינו של בית הדין שדן בעניינו. "דבר הלמד מעניינו" הוא אפוא כי גם כאן מדובר בבית הדין שאת פסקו מבקשות ראיות אלה לשנות, שהוא המתבקש לשקול שמא יחזור בו בגינן של ראיות אלה, ולא בזה שאת פסקו מבקשות הן אולי לחזק. ו"דבר הלמד מסופו" – תכליתו של כל הליך שלפי פרק זה היא כאמור בתקנה קלא "אחרי הביורור, כאמור, בפרק זה, יאשר בית הדין את פסק הדין או יבטלו ויוציא פסק דין חדש". מה אפוא מתבקש בית דין קמא לעשות? לאשר את פסק דינו? נכון הוא לאשרו גם כעת, ללא צורך בראיות החדשות, אך מה יעשה כי כבר בטל בערעור? לבטלו? הלוא את היפוכו של דבר מבקש המבקש! לאשר ולבטל את פסק דינו של בית הדין הגדול? וכי יש בידי ערכאה קמייתא לבטל או כי זקוקה היא לאשר את פסק דינה של הערכאה הגבוהה ממנה?

חובתנו להדגיש גם כי האפשרות לסתירת דין המוזכרת בתקנה קכט, שבעקבותיה ייערך ההליך האמור בתקנה קל, היא הליך הקיים רק בדין תורה ולא במשפט האזרחי, ונסמך על מה ששנינו (סנהדרין לא, א) "כל זמן שמביא ראיה סותר את הדין". הלכה זו נאמרה לבית הדין הפוסק, שרק הוא יכול לסתור את פסק דינו על פי דין תורה. כידוע על פי עיקר דין תורה אין אפשרות לערער (ובית הדין לערעורים פועל מחמת שקיבלו עליהו – הפונים לבית הדין וכלל הציבור – או מטעמים אחרים), עם זאת גם בית הדין לערעורים משתית פסיקתו על דין תורה וככזה גם לגביו נאמר דין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המשנה הנ"ל. משכך, בהיותו בית דין פוסק, מוטל עליו לבטל פסיקתו אם הובאה בפניו ראיה חדשה הסותרת את דינו, אך כאמור בית דין אחר לא יכול לסתור כלל את דינו. ומהיכי תיתי לומר שבית דין דערכאה קמא יוכל לסתור דינו, כשהוא משולל את הסמכות ההלכתית לכך, ואף סמכות חוקית (שהיה מקום לתת לה גם תוקף הלכתי, לו הייתה, מכוח 'קיבלו עליהו') מעולם לא ניתנה לו.

אגב אורחא נעיר כי דברים אלה שומטים גם את הקרקע שעליה עומדות רגלי הטענה כי בית הדין הגדול כילה מלאכתו משפסק את פסקו ומעתה מדובר בעניין חדש. עניין שכולו אינו אלא הצורך לאשר שנית את פסקו של בית הדין הגדול עצמו או לבטלו אינו יכול להיחשב עניין חדש.

סתירת הדין בבית הדין הרבני לעומת משפט חוזר שבדין הפלילי

מה בין זה למשפט חוזר?

משפט חוזר נעיר תחילה קיים רק בהליך פלילי, ואכן בו מתקיים ההליך בערכאה קמייתא בהתאם להוראת שופט בית המשפט העליון – מעין המבוקש בענייננו כי נורה אנו לבית הדין האזורי לקיים הליך חוזר – אלא שבענייננו אין מדובר בהליך פלילי. סתירת הדין על פי תקנות הדיון ושעניינה בהליך אזרחי היא הליך ייחודי לבית הדין הרבני ועל פי הדין העברי המאפשר זאת, אין כל יסוד ולא היגיון בהכלאה משונה של זכות ייחודית הקיימת במשפט העברי עם הוראות חוק אזרחיות הנוהגות בדין הפלילי בלבד ותוך שאת פרייה של הכלאה זו יתבקש בית הדין להרכיב על כנה של זכות הערעור, זכות שכשלעצמה אין שורשה בדין העברי ונטיעתה בו היא אך ורק בהתאם לאמור בתקנות הדיון, תקנות שלשונן הברורה והיגיון מאפשרות את הליכי סתירת הדין בערכאה שאת דינה מבקשים לסתור וללא שתתחייב מכך אפשרות הערעור יותר משהיא מתחייבת בדין המקורי, שסתירתו מבוקשת, היינו רק אם הוא דינו של בית הדין האזורי. הכלאות והרכבות ממין זה אינן מניבות אלא פרי באושים של עינוי דין אין סופי ושל הפיכת סדרי הדין תוך עשיית ערכאה קמייתא לערכאת ערעור על זו שמעליה.

זאת ועוד, הליך משפט חוזר הוא הליך נדיר ביותר. ההנחה כי טיעוני וראיות המבקש בנידוננו הם כאלה שהיה בהם להקים הליך כזה לו היה ההליך דנן מההליכים שבהם מתאפשר משפט חוזר – רחוקה היא. ונוסיף גם זאת: לעניין משפט חוזר סדר הדברים מלכתחילה הוא כי שופט בית המשפט העליון שאליו תוגש הבקשה למשפט חוזר יתרשם כי קיימות בבקשה עילות שבגינן קיימת הצדקה לקיומו של משפט חוזר. אין שופט בית המשפט העליון מכריע בראיות החדשות – אם עילת הבקשה למשפט חוזר היא ראיות חדשות או ביתר הטיעונים אם העילה היא אחרת – אך בוחן הוא את שלפניו במבט על כדי להתרשם ולקבוע אם קיימת הצדקה לבחינת הטענות והראיות במסגרת משפט חוזר. בעניין זה נביא מדברי נשיא בית המשפט העליון (כתוארו אז) השופט א' ברק במ"ח 6148/95 משה עזריה נ' מדינת ישראל, נא(2) 334 (1997):

[...] ניתן להורות על משפט חוזר אם נתעורר חשש של ממש כי בהרשעה נגרם למבקש עיוות דין. תיקון החוק ברוח המלצות ועדת גולדברג קבע איזון חדש בין שני הערכים המונחים ביסוד המשפט החוזר: הערך האחד הוא הצורך להבטיח מנגנון דיוני אשר יאפשר תיקון טעות שנפלה בהרשעתו של אדם. מעשה השפיטה הוא מעשה אנוש, וככל אנוש גם השופט עשוי לטעות [...] הערך האחר הוא סופיות הדיון [...] בין שאיפה זו לאמת לבין הרצון להשיג ביטחון וסופיות צריכה כל שיטת משפט לאזן [...]

נקודת המוצא הינה סופיות הדיון. עם זאת, כאשר קיימות ראיות או עובדות נוספות העשויות לשנות את תוצאות המשפט [...] ניתן לפגוע בסופיות הדיון

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולאפשר משפט חוזר [...] יש לשלב את העובדות או הראיות הנוספות במכלול הראיות, ובמסגרת זו לבחון אם יש בהן כדי לשנות את תוצאות המשפט [...]

לא די בכך שנמצאו עובדות או ראיות נוספות שלא היו בפני בית המשפט שהרשיע את המבקש. ראיות או עובדות נוספות אלה צריכות להיות בעלות אותו משקל סגולי אם כשלעצמן ואם בהצטרפותן לראיות שעל פיהן הורשע המבקש אשר יש בו כדי להביא לשינוי תוצאות המשפט [...] העובדות או הראיות הנוספות אינן חייבות לבסס ודאות של שינוי תוצאות המשפט. די בכך שהן "עשויות" לשנות את התוצאות. אכן, אותן עובדות או ראיות חדשות צריכות להיות "אמינות לכאורה במידה הנדרשת כדי להצדיק הליך לפי סעיף 31 לחוק בתי המשפט" (הנשיא שמגר במ"ח 2/88 קריטי נ' היועץ המשפטי לממשלה). לא די בטענה ההופכת עצמה כפי הטוען, לראיה. יש צורך בכיסוס עובדה או ראיה אשר יש בה אמינות לכאורית. עמד על כך הנשיא שמגר בצינו:

בנקיטת הלשון 'עובדה חדשה' או 'ראיה חדשה' לא נתכוון המחוקק לכל טענה אשר בעצם השמעתה הופכת כביכול לראיה חדשה [...] כאשר מבקשים לחדש את הדיון מראשיתו לא די בהשגה על התוצאה או בהעלאת טענה המצביעה על אפשרות קיומה של מערכת עובדות חילופית [...] מי שמחליט על המשפט החוזר איננו פועל פעולה אוטומטית המעוגנת אך ורק בקיומה או העלאתה של טענה עובדתית אלא עליו גם לבחון אם העובדה או הראיה כאמור בסעיף 31(א) שוקלות דיין, על מנת להצדיק ביטולו של הליך שנסתיים כדי להחזיר את הגלגל אחורה.

(מ"ח 6/84 מאמא נ' מדינת ישראל [7] בעמ' 500–501)

[...] ניתן לפגוע בסופיות הדיון אם נתעורר חשש והחשש אינו חשש סתם אלא הוא "חשש של ממש" כי בהרשעה נגרם עיוות דין. אכן, לא די בטענה או בסברה לעיוות דין, נדרש כי עיוות הדין יהא בולט. משפט חוזר אינו ערעור נוסף [...]

לא די בעצם קיומה של ראיה נוספת כדי לבסס בקשה למשפט חוזר. צריכה אותה ראיה אם בעצמה ואם על רקע מכלול הראיות להיות בעלת תוכן ומשקל לכאורי כך שטמון בה הפוטנציאל של שינוי תוצאות המשפט [...] על הנשיא להשקיף "במבט-על" על מלוא חומר הראיות המקורי והנוסף ולשאול עצמו, אם על-פי השקפתו שלו, קיים חשש של ממש כי בהרשעת המבקש נגרם עיוות דין [...]

כך ציין השופט ברק גם בדבריו בעניין הבקשה למשפט חוזר במ"ח 7929/96 אחמד קוזלי נ' מדינת ישראל, נג(1) 529 (1999), הפרשה הידועה כפרשת דני כץ (שבה קיבל את הבקשה למשפט חוזר אם כי בסופו של יום לא הניב ההליך החוזר תוצאה שונה משל ההליך המקורי):

בפרשת עזריה ציינתי, בהתייחסי לעילה זו, כי "לבחינתה של עילה זו, על הנשיא להשקיף 'במבט-על' על מלוא חומר הראיות – המקורי והנוסף – ולשאול עצמו, אם על פי השקפתו שלו, קיים חשש של ממש כי בהרשעת המבקש נגרם עיוות דין" [...]

לא כך עשה מבקש דנן שכחלק מההכלאה המשונה שביצע בין הוראות חוק בתי המשפט בנוגע למשפט חוזר בהליך פלילי לבין הוראות תקנות הדיון בנוגע לבתי הדין הרבניים פנה מלכתחילה לבית הדין האזורי בבקשה לסתירת הדין – בלי שייקבע מראש כי יש עילה לכאורית לכך כפי הנחזה מאותו מבט-על, ובצדק שכן אין מדובר בסדרי הדין של בתי המשפט ובדין הפלילי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אלא בסדריו של בית הדין הרבני ובדין העברי – אך משקבע זה כי אין מקום לבחינתו את הבקשה מבקש הוא המבקש לאלצו לעשות כן על פי הוראה בדיעבד של בית הדין הגדול ומבלי שזה יבחן את טיעונו וראיותיו באותו מבט-על, אף מבלי שיתבקש לעשות כן.

ועיקר: טיעונו של המבקש כי הליך משפט חוזר מתקיים בהכרח בערכאה קמייתא אינו אלא שקר וניסיון להטעיית בית הדין, פשוטו כמשמעו:

סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד – 1984, הסעיף בחוק שבו נקבעה האפשרות להליך זה, מורה מפורשות כי המשפט החוזר יתנהל בבית המשפט המחוזי או בבית המשפט העליון. לא זו בלבד שלא נקבע כי ההליך יתנהל בהכרח בערכאה קמייתא אלא שנקבעה מפורשות האפשרות לקיומו בבית המשפט העליון שלעולם אינו ערכאה קמייתא אלא ערכאה בתרייתא שאין עליה ערעור, אף האפשרות לקיום ההליך בבית המשפט המחוזי אינה בהכרח קיומו בערכאה קמייתא, שהרי יש הליכים פליליים הנידונים מלכתחילה בבית משפט השלום כפי שנקבע בסעיף 51(א)(1) לחוק זה עצמו.

אפשר היה אף להציע שכוונת המחוקק הייתה דווקא לקבוע הליך זה תמיד בערכאת ערעור כשבית משפט מחוזי ידון בו אם ההליך המקורי היה בבית משפט השלום ובית המשפט העליון ידון בו אם ההליך המקורי היה במחוזי. למעשה לא כך פורשה הוראת המחוקק, שהרי במקרים המעטים שבהם הוחלט על משפט חוזר התקיים זה לא אחת בבית המשפט המחוזי אף שגם ההליך המקורי התקיים בו, ואף כשהיו גם הליכי ערעור, וכמדומה כי למעשה לא התקיים מעולם בפועל בבית המשפט העליון – אך מכל מקום הוראה המחייבת את קיומו של המשפט החוזר דווקא בבית המשפט המחוזי ודאי אין, ועל אחת כמה וכמה שלא הוראה לקיומו בערכאה קמייתא דווקא, ערכאה שעשויה כאמור להיות בית משפט השלום, שכלל אינו עשוי לקיים משפט חוזר.

הדעת נותנת כי לו ייקבע משפט חוזר בערכאה קמייתא יהיה זה כשערכאת ערעור לא דנה בעניין מעולם או כשדנה בו אך לא בעובדות ובראיות עצמן (וכידוע על פי רוב אין ערכאת ערעור דנה באלה) ועל כן אפשר שדיון בראיות חדשות יבוא לפתחה של ערכאה קמייתא, לעומת זאת אם דנה ערכאת הערעור בעובדות עצמן – מן הדין שהליך שנועד לבחון את הללו מחדש יידון גם הוא בפניה. והדברים אמורים במשנה תוקף אם פסיקתה של ערכאת הערעור ובעיקר הכרעתה בענייני של העובדות עצמן שונות היו מאלה של ערכאה קמייתא ובקשה למשפט חוזר מכוונת כלפי קביעתיה של ערכאת הערעור כבנידון שלפנינו. נעיר כי כמדומה שמעולם לא התקבלה בקשה למשפט חוזר בעניין שבו אכן הייתה הכרעת הערכאה העליונה שונה משל זו שתחתיה במובן זה שהערכאה התחתונה חייבה והעליונה זיכתה והבקשה הייתה לחזור למעשה לקביעתה של הערכאה התחתונה ולבטל את זו של העליונה במסגרת משפט חוזר, כפי שמבקש מבקש דנן, כאמור הדעת נותנת כי לו התקבלה אי פעם בקשה כזו – ובוודאי ובוודאי אם קביעתה של ערכאה בתרייתא כמו גם הבקשה למשפט חוזר נסובה על העניין העובדתי – כי אז היה המשפט החוזר מתקיים באותה ערכאה בתרייתא.

סוף דבר

כללו של דבר, טיעונו של המבקש מופרכים במידה בלתי-מצויה. לפיכך דינה של בקשת המבקש להורות לבית הדין האזורי לבחון לגופה את בקשתו לסתירת הדין ולעיכוב ביצוע פסק דינו שלנו, בקשה שכאמור לעיל הרי היא כמעין ערעור על החלטתו זו של בית דין קמא, להידחות תוך חיוב הוצאות לדוגמה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מתן הוראות

אנו קובעים אפוא:

א. הבקשה נדחית.

ב. המבקש ישלם לאוצר המדינה הוצאות משפט בגין הליך זה בסכום של 15,000 ש"ח.

ג. עותק מהחלטה זו יועבר למרכז הארצי לגביית קנסות אגרות והוצאות.

ד. החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום ט"ו בתמוז תש"ף (7.7.2020)

הרב ציון לודאילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה